

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Hæresis

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

Imò etiã
sint eviden
ter insta.

quæst. 7. par. 1. tract. 3. ref. 21. & par. 7. tr. 17.

ref. 9.

17 Porro gabellam evidenter iustam fraudare, videtur mortale, & fraudantes ad restitutionem teneri, si non accedat titulus compensationis, iuxta dicta V. *Compensare, n. 2.* Nam, sicut Principes debent Reipublicæ custodiam, & vigilantiam, ita Respublica debet vicissim Principi congruum sustentationi subsidium. Et præterea huiusmodi fraudes cadunt in damnum euentium gabellas. Ita Ortiz in summ. cap. 3. num. 4. & DD. communiter. Sed Duardus in can. 18 Bull. Com. quæst. 12. nu. 19. contrariam sententiam tenet, & late probat. eamque probabilem vocant Lesius dub. 8. n. 55. & Bonacina de contr. dist. 1. quæst. 9. pun. 1. num. 3. quia probabile est, leges penales non obligare in conscientia. Ad primum argumentum respondet Duardus fraudantes gabellas non intendere violare legem naturalem mandantem solui Principis iure, ut illud patrum retineant, quod in lege dure pœnali, & subditorum arbitrio relinquatur. Ad secundum respondetur, euentes vestigalia sales fraudes non ignorare, & ob id vilius emere: & quod cum multis amitteat, cum uno, quem in flagranti inveniunt, lucrifacere. Ex quibus S. V. gabellas, num. 6. inquit, fraudantes gabellas iustas, non esse ad restitutionem cogendos par. 1. tract. 10. ref. 19.

G U L A.

Gula quid sit.

Gula est vitium ex septem vitiiis capitalibus, consistens in appetitu cibi, potus immoderati, immoderati inquam aut quoad tempus, aut quoad preteritum, quantitatem, vel qualitatem ciborum, aut denique quoad nimiam & extraordinariam complacentiam de illorum gustu. Et quidem si appetitus inordinatus versatur circa cibum, dicitur comestatio, & crapula; si circa potum, ebrietas. Est aliquando gula peccatus mortale, & regulariter quoties co-

Quomodo

Et quale

medantur cibi temporibus prohibitis, in reliquis ut plurimum veniale. ¶

2 Quæres: An comedere, & bibere absque necessitate ob solam voluptatem sit peccatum saltem veniale? Respondet Saneius in select. disp. 2. num. 14. negativè: dummodo esus & potus non noccat: nã si res odoriferas olfacere, & res pulchras ob meram delectationem inspicere, nõ est peccatum, cur peccatum erit in eundem finem comedere? nisi faciamus gustum peioris, quam sensus ceteri, conditionis p. 3. tr. 5. ref. 6.

3 Sed quid, inquires, si quis ad verterter comedit usque ad vomitum? Respondet cum Ioanne Henriquez cap. 19. num. 9. hunc non peccare mortaliter, sed venialiter, si in hoc non ponit ultimum finem, & salutem corporis nonabiliter non lædit: nam non facit contra aliquod præceptum Dei, vel Ecclesiæ. par. 5. tr. 13. resolutione 40.

H A E R E S I S.

1 Hæresis est error hominis Christiani in rebus fidei cum pertinacia. ¶ Ut ergo quis sit hæreticus, requiritur primò error in intellectu: quamvis enim extrinsecus demonem colat, aut quocumque actus hæreticales exerceat, si bene credit, non est hæreticus, quamvis, quia hæc et minima indicant internum errorem in fide, possit ab Inquisitoribus puniri, ut dicemus V. Inquisitorum iurisdictio in qua delicta. An vero à simplici Confessario absolui possit, dictum est V. Absolvere ab hæresi, & aliis criminibus S. Officii. p. 1. tr. 5. ref. 1. p. 4. r. 4. ref. 1. 40. in fine.

2 Error autem intellectus debet esse cum assensu positivo: hæresis enim est erroris electio: unde dubius in fide non est hæreticus, positivè; sed solù privativè, quatenus caret assensu fidei. Et ita intelligi debet auctoritas Stephani PP. in c. 1. de hæ. Ut satis probabiliter, & tutè explicant Purcan. in 2. 2. q. 11. Art. 2. dub. 2. & alii contra Fabr. de sacram. Or.

An & quale peccatum sit, comedere, & bibere ob solam voluptatem? Et comedit, reussq; ad vomitum?

Hæresis est error hominis Christiani circa fidem.

Cum assensu positivo.

dim. distinct. 25. quest. 5. disp. 3. cap. 4. num. 112. & alios. Potest etiam explicari pro foro externo: vel quando dubitans, supra dubium, esse ceteris, eliceret iudiciū erroneum spectans res fidei esse solum probabiles; & c. part. 2. tractat. 19. resol. 51. Verum in assensu positivo contra fidem non datur paritas materiæ, quidquid enim intellectus contempnat credere de rebus fidei, quantumvis minimum peccat mortaliter, negando fidem Deo reuelant. Ita Leone par. 1. recoll. 7. num. 45. & alij. Sed Sayr. lib. 12. cap. 2. num. 19. putat in rebus fidei dari posse peccatum veniale, quod constat in verbo leuissimi p. 5. r. 3. ref. 28.

Et cū pertinacia?

3. Secundo ad constituendum hæreticum requiritur pertinacia. part. 1. tract. 5. resol. 1. Quamuis autem Alciat in l. 2. C. de Sum. Trinit. & fide Casb. n. 3. & alij ad pertinaciam requirant, quod hæreticus resistat monitioni Ecclesiæ: dicendum tamen cum Bee. in 2. 2. c. 14. quest. 2. concl. 3. num. 10. & omnibus ferè Theologis, satis pertinacem esse, qui, sciens suam opinionem esse contra determinationem Ecclesiæ, preter nihilominus illius auctoritate, in sua opinione persistit. Nam, ut ait Simanca tit. 48. num. 78. Scriptura. & Ecclesiastica definitio, quibus fides Catholica vititur, plus operatur, & potest, quam sexcenta iudicis monitiones; & mille prohibitiones iuris humani. Quæ doctrina non solum procedit in foro interno, ut ait Arag. in 2. 2. quest. 11. art. 1. concl. 2. sed, ut docet Lorca ibid. art. 2. disp. 41. num. 8. etiam in externo: alioqui multi se excusarent, quod non fuerint admoniti & impuniti manerent in Reipubl. excidium. Posset admitti sententia Alciati cum hæretico rudi, vel quando hæreticus esset curiæ seculari tradendus, in quo tamen casu pro foro externo sufficeret præcessisse monitionem Inquisit. vel Episcopi, aut alterius viri docti ab illis deputati nec enim ad cuiuscumque causæ iudiciū congregari debet Concil. vel supremus Iudex aditus, sed debent esse peculiare iudices, quorum maturo, & prudenti

iudicio causa finiatur Ita Lorca ibid. n. 20. p. 4. t. 7. ref. 36

4. Iam verò, cum certum sit, non esse hæreticum pertinacem, qui ignorat se contra fidei determinationem sentire; ^{Id est, ut ignoret se contra fidem sentire.} dubium tamen est, quamnam ignorantiam pertinaciam excludat, & excuset hæreticum. nam Sotus in 4. dist. 2. q. 2. art. 3. post 3. concl. cas. 1. & alij docent, ignorantiam crassam, & culpabilem; quæ in aliis criminibus non excusat, neque hæreticum excusare: Ipse tamen cum Suarez. Azor. Coninch, & aliis, quos citat, & sequitur Palau tom. 1. tract. 4. disp. 3. punc. 2. num. 3. existimo, non solum ignorantiam crassam, & supinam excusare ab hæresi, sed etiam affectatam, si quidem affectetur ex tædio solum discendi, non autem ex falsa opinione, quod, quæ Ecclesia proponit credenda, parui momenti sint. Et ratio est, quia hoc modo ignorans non spernit auctoritatem Ecclesiæ tãquam incredulus, quamuis Deum offendat, negligendo scire quæ debet. Nec valet paritas Soti de aliis peccatis; nam in his nihil aliud requiritur, quàm quod quis aduertat, aut possit, & debeat aduertere quod contra legem delinquit; in hæresi verò requiritur pertinacia, & quod quis aduertat, se contra Ecclesiam sentire, id quod nec cum ignorantia affectata constare potest ibid. à 5. suppono igitur. Quæ omnia procedunt pro foro tantum interno. Pro quo nec sufficit ad monitio Inquisitoris, vel Episcopi, (ut diximus num. 2. pro foro externo,) ^{Quoad forum con-} nihilominus quis existimet se Ecclesiæ ^{scientiam} confirmiter sentire, illos vero decipi, nã debet scire, quod sentiat contra Ecclesiam. In foro autem externo frustra allegatur ignorantia in ijs articulis, quos quilibet ex officio scire tenetur, & sic Sacerdotes, & viri docti non excusantur ab errore in articulis fidei, & præceptis Decalogi, Secus de rusticis, & simplicibus, qui tamen quo magis scioli sunt, eo minus excusantur, ^{Et ad in-} ^{errandam} ^{grauissimè} ibid. à 5. sed quia.

5. Et hæc sufficiunt ad constituendū hæreticum internum, & committendū

excommu-
nicationē
non sufficit
error in-
ternus.

Vel in apte
manifesta-
tus.

grauissimum peccatum mortale. Adhuc tamen non suffi- ciunt ad incurrendam excommunicationem & alias pœnas iuris, de quibus infra: sed requiritur præterea, quod error internus aliquo verbo, aut signo extrinsecus pateat; nam Ecclesiæ regimen est visibile: eiusque iurisdic- tio non fertur in actus internos, ut dictum est V. Censura num. 18. Ita DD. communiter, contra Io. Andream in cap. ult. de her. Nec igitur hæreticus merè externus incurrit excommunicationem ut diximus n. 1. nec merè internus: sed ille solum qui internum errorem sensibili aliquo signo exteriùs manifestat. part. 1. tract. 5. ref. 6. & p. 4. 1. 4. ref. 140. §. Notandum est.

9. Imò Granad. in 2. 1. contr. 1. tract. 15. disp. 13. num. 14. aliquos casus enumerat, in quibus interni erroris manifestatio ad excommunicationem non sufficit. Primus est, quando quis errorem manifestaret ad petendum consilium, vel Cōfessario: nam hoc esset quæritæ medicinæ. Secundus, si profertet inadvertenter, ex naturali obliuione, seu actuali inconsideratione inculpara nã hic actus nõ esset humanus. (Quod Mendoza in 2. 2. disp. 38. sect. 3. §. 42. inter dicendũ etiã de inadvertentia, & cõsideratione quod sit prohibita sub cõsura, si verũ est, quod nõ docebimus infra V. Ignorantia nu. 5. & cõmimũ ignorantiam solus pœnã excusare ab illa incurrenda etiam si factũ sit alias lege naturali prohibitum; nã, qui actu non aduertit, comparatur ei, qui nunquam agnouit. Sed tamen in hoc suã sententiam noluit explicare. 5. 1. 9. ref. 17. §. Non desinam Imò postea disp. 89. sect. 2. §. 9. obseruat, in locis, vbi viget Inquisitio Hispanicã tam ignorãtiam, quã inadvertentiã excommuni- cationis, esse moraliter impossibile illam quidem ob frequentem, & vniuersalem publicationem dicti, hanc ob timorem denuntiationis. part. 3. tr. 13. ref. 18. §. Sed hac doctrina.) Tertius casus si ad hæresim propalandam vteretur signo, quod nemo intelligeret. Quartus quãdo quis iocose, & non asseritiuè proferret, & alioqui esset talis, ut de eo hæresis

præsumi non posset. Et quintus, quãdo profertet recitatiuè, dicens: *Habui in Aut in mente hunc errorem hæreticã*, si tamen in- dica quã- de neuticã posset colligi, errorẽ perse- cutate.

7. Adde ipse 6. casum cum Mend. sect. 3. §. 21. quãdo nimirum exterarum hæresis signum esset materia leuis, & (præci- so ordine ad peccatum internum) veniale: Vnde si esus carnũ in die prohibito censerì posset contra fidem, nõ esset hæreticus externus, qui eam carnium quã- titatem ederet, quæ non sufficit ad mor- tale iuxta dicenda infra V. Ieiun. nu. 49. nec proinde excommunicationẽ incur- reret: nam excommunicatio, & reclusio est de peccato mortali interno, ut cõiunctio eũ mortali externo demon- strante internũ; comestio autem car- nium in modica quantitate nõ demon- strat internam hæresim; nam fieri solet ob solam gulam, vel libitũ gustandi car- nes. part. 5. tr. 5. ref. 32. * Et hoc interest inter hæresim internam, & externam, quod illa non admittit puritatẽ mat- riæ, ut diximus n. 2. hæc verò admittit. Addit etiam Mend. §. 29. septimũ ca- sum, & est, si quis, somnum perfecte si- milans; hæresim mentalem profertet; tunc enim hoc signũ, quamuis alioqui ad hæresim propalandam sufficiens ex circumstantia opinionis omni videtur illã oculere: sicut qui personam hæretici agit in seipso, etiam si hæresim, quã pro- fert, verè teneat, ab auditoribus tamen non reputaretur hæreticus. Sed, ut verũ fateat, hi videntur verè hæretici, quia eorũ locutio licet in somno simulato, conũgitur hæresi, & manifestatur, quod non accidit in vero dormiente. Et ipse Hurtadus non audet asserere, hos non esse hæreticos externos part. 5. tr. 13. ref. 17. Aduerte etiam hic Croulers in reg. §. Franc. c. 7. lect. 4. confundere hæresim externam cum manifesta, & probabile existimare, quod hæreticus externus, qui non potest denunciari, non incurrat censuram, nam est occulta, sicut mentalis. Sed hæc opinio admitti non debet: nam Ecclesia imponit censuras pro omni peccato hæresis, quod est per se sensibile,

Secus si- quis expli- cet in som- no simula- to.

hære, & cadit sub eius iurisdictione: nec requiritur iudicium forense, sed satis est quod ipse hæreticus sciat, se hæresim protulisse. Est autem manifestum dixerim cum hæresi mentali, quæ est per se occulta. Et alioquin nulla irregularitas vel censura incurreretur, nisi in delictis denunciabilibus. Azor. tom. 1. lib. 2. c. 8. nu. 6. & alij. *particul. 6. tractat. 6. ref. 51.*

8 Hæc de natura hæresis. Tribunal ad quod spectat hoc delictum, est Tribunal S. Inquisitionis, ut dicemus V. *Inquisitorum iurisdictione in qua delicta.* Poenæ hæreticis infligendas mox referemus. Præsertim illos puniendi inueniens V. *Inquisitorum praxis.* Quis possit hæreticū absoluerè, vide V. *Absoluerè ab hæresi.*

HÆRETICORVM POENÆ.

Hæreticus est ipso iure excommunicatus.

1 Hæreticorum poenæ hæ sunt. Prima, sententia excommunicationis maioris c. ad abolendam, c. excommunicamus 1. & r. tit. in Decret. & in. 6. & can. 1. Bullæ Cœna, p. 4. t. 7. ref. 1. § Quæro tertio.

Privatus omni dignitate, officio, & beneficio, & inhabilitas ad ipsa, ex c. didicimus, c. puenda 24. quæst. 1. c. præs. 32. dist. c. quocio, & ad iure, dist. 6. c. ad abolendam, c. excommunicamus 1. de hæret. c. ut commissi, eod. tit. in 6. part. 4. tr. 8. ref. 1. * Item irregularitas ex cit. c. ad abolendam, & c. saluberrimū 1. § 1. de qua Vide V. *Irregularitas n. 25.*

Et irregularis. Et privatus iure cohabitandi cum coniugis, & debitum petendi, Vide Verbo. *Inconiuge.* *gredi Religion. numer. 6. part. 6. tract. 7. resolut. 25.*

Privatur statim bonis. An maioratus?

3 Quarta, publicatio bonorum, quibus privantur hæretici à die commissi criminis. l. Manic. l. cog. C. de hæ. & alibi, p. 4. t. 7. r. 1. § Tertia Circa hanc poenam dubium est primò, an hæretici priuentur bonis maioratus? Et dicendum cum Sanctar. de hæ. c. 18. dub. 2. num. 8. & aliis

contra Azor. tom. 1. lib. 8. c. 12. quæst. 13. quòd non quando maioratus institutus est non solum ex propriis bonis, sed etiam ex bonis à Rege donatis; nisi in facultate regia institutionis caueatur, quod traleat in Fiscum. Sed quid si institutor ipse maioratus sit hæreticus. Còsule Sanchez. lib. 2. c. 18. p. 4. t. 8. ref. 60.

4 Secundò dubium est, an hæreticus priuetur bonis fidei commissio subiectis, vel alienari prohibitis? Et dicendum etiam quòd non, si alienatio à testatore prohibita sit in fauorem alterius à delinquente, & quando alienatio perpetua est, & non pro vita tantummodo delinquentis; nisi testator etiam, pro vita delinquentis alienationem prohibuerit. In quo etiam casu hæreticus potest fidei commissum retinere, quousque per sententiam declaretur. Ita Valqu. in 2. d. 169. c. 4. Vide utrumque Molina. Theologum de iust. tom. 3. disp. 657. num. 3. Iurisconsultum de primog. lib. 4. c. ult. num. 31. Sayrus tenet, quòd durante vita possessoris commo ditates fructuum pertineant ad Fiscum, etiam quando est expressa prohibitio alienandi. Sed dicendum cum Menochio, vol. 1. consil. 9. n. 6. quòd quando testator utitur verbis significantibus, ut eo ipso delinquens amittat bona cum suis commoditatibus, tunc fructus pertinent ad hæredes vocatos, non ad Fiscum, par. 4. tract. 8. ref. 60. § Dico secundò.

5 Tertiò dubium est, an filius hæreticus priuetur bonis castrensibus. Affirmant Simanca tit. 9. num. 13. quia super talibus bonis habet liberam potestatem. Sed æquè probabilis est negatiua sententia Sanctarelli de hæ. c. 18. dub. 1. num. 1. qui respondet ad argumentum contrarium, & concludit, peculium Castrensè tribuendum patri. Quòd à fortiiori proccedit in bonis profectitiis, quæ sunt bona patris, tam quoad proprietatem, quàm quoad vsum fructum, ut patet ex l. si plures §. & in arrògato. ff. de vulg. & pupill. Ita Conarr. lib. 2. c. 7. num. 7. Circa bona aduentitia Simanca tit. 9. num. 18. vult publicandum etiam vsum fructum; quia vsum fructum in bonis aduentitiis filio-

Fideicommissis.

Castrensibus?

Profectitiis